

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Supt îngrijirea d-lor :

D. ANGHEL, ST. O. IOSIF, M. SADOVEANU, G. SANDU-ALDEA, ION SCURTU

PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI

PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

Sumarul :

C. RĂDULESCU-MOTRU. — Rolul științei.

D. ANGHEL. — Visul unui Nibelung (poezie).

CATON THEODORIAN. — Beteală (amintiri din Dobrogea).

ST. O. IOSIF. — Unui tinăr (poezie).

I. ADAM. — Pilde și glume țărănești.

TRAIAN D. ANGHELOVICI — Norii (poezie).

G. MURGOCI. — O călătorie prin ștepa rusească (IX).

I. D. — Un vis (traducere)

I. SCURTU și G. M. M. — Dări de seamă

I. SCURTU. — Cronică.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIJA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL :

În țară . . . 20 bani

În străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL :

În țară . . . 10 lei

În străinătate . 12 ,

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA“

- No. 1 Istoria Popul. a Românilor à 0.15
- » 2 » » » » à 0.15
- » 3 » » » » à 0.15
- » 4. Cântarea României . . . à 0.15
- » 5. Istoria Popul. a Lit. Rom. à 2.15
- » 6 Revo. lui T. Vladimirescu à 0.15
- » 7 Perderea Basarabiei . . . à 0.15
- » 8 Unirea Principat. și Cuza à 0.15
- » 9 Mihail Kogălniceanu . . . à 0.15
- » 10 Vasile Alexandri : . . . à 0.15
- » 11 Ștefan-cel-Mare . . . . . à 0.15
- » 12/13 Istoria lui Mihai-Viteazul à 0.25

- No. 14 Revoluția lui Horia . . . à 0.15
- » 15 Răpirea Bucovinei. . . . . à 0.15
- » 16 Cuur să ne creștem copiii à 0.15
- » 17 Păstrarea sănătății . . . . . à 0.15
- » 18 Ce să citim? . . . . . à 0.15
- » 19 Zece Maiu . . . . . à 0.15
- » 20 Răz. pentru Neatârnare . . . à 0.15
- » 21 » » » » à 0.15
- » 22 » » » » à 0.15
- » 23 Viața Mitropolit. V. Costachi à 0.15
- » 24 Aritmetică . . . . . à 0.15
- » 25 Femeile în revol. din Rusia à 0.15

BIBLIOTECA MUZICALĂ

„LIRA ROMÂNĂ“

Conținând cele mai frumoase romanțe și cântece naționale române
pentru voce și piano.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

- 1. Deșteaptă-te Române. Cântec patriotic
- 2. Luna doarme. Romanță populară.
- 3. Aoleo! Arie populară.
- 4. Suspine crude. Romanță populară.
- 5. Cât te-am iubit. Romanță populară.
- 6. Călugărul. Melodie populară.
- 7. Pentru tine Jano. Cântec popular.
- 8. Două fete spală lână. Arie popul.
- 9. Ce te legeni codrule? Romanță.
- 10. Steluța. Romanță.

- 11. Cucuruz cu Frunza'n sus. Cântec popular.
- 12. Fetițo din acel sat... Arie din Transilvania.
- 13. Popa zice că nu bea. Arie popul.
- 14. Inimioara mea. Arie populară.
- 15. Am un leu și vreau să-l beau. Cântec popular.
- 16. Pasăre galbenă 'n cioc. Cânt. pop.
- 17. Imnul Regal Român.
- 18. Cântecul Gintei Latine.

PREȚUL UNUI EXEMPLAR 20 BANI.

T A B L O U R I

- Obedeanu Osc. — M. S. Regele
Carol I, în al 40-lea an
de domnie . . . . . à 1.50
- Mihai Viteazul . . . . . à 1.50

- Aman Th. — Sfânta și Marea
Vineri a Patimilor Tablour
Religios . . . . . à 2.—

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
B-dul Academiei, 3,
Strada Edgar Quinet, No. 4.
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL
în țară . . . . . 10 lei
în străinătate . . . . . 12 »

ROLUL ȘTIINȚEI¹⁾

Știința modernă continuă opera creștinismului, în ceea ce privește înălțarea personalităților omenești. A fost creștinismul o încordare eroică a puterii sufletești în spre dobândirea unei pozițiuni mai ridicate peste pozițiunea cunoscută lumii antice; știința modernă pretinde că duce mai departe această încordare. Oamenii de știință, fie că împărtășesc sau nu teoriile filosofiei materialiste, fie că au o teorie filosofică, sau se mărginesc în marginile postulatelor științifice, în orice direcțiune metafisică sau filozofică se găsească, împărtășesc totuși cu toții aceeași convingere despre rolul înălțător al științei...

Știința este putere. Prin ajutorul cunoștințelor științifice, omul ajunge să dirijeze în spre folosul său fenomenele naturii; și din pasivitatea în care se găsea odinioară față de natură, el se ridică pînă la rolul de cuceritor al acesteia. Peste întreaga suprafață a globului pămîntesc, ori unde influența Europeanilor a ajuns să pătrundă, răspîndirea științei se urmează într'un mod metodic și neîntrerupt.

S'a vorbit totuși de un faliment al științei! Și cuvîntul acesta l-a aruncat un bărbat nu tocmai lipsit de o cultură științifică remarcabilă, F. Brunetière, fostul director al răspînditei *Revue des deux mondes*.

Dar F. Brunetière era și un distins orator, pe lângă că era om de știință. Oratorilor le trebuesc de multe ori împerecheri de cuvinte cu sonoritate, chiar cînd ele nu corespund adevărului. Între oratorie și adevăr nu există un strict paralelism. F. Brunetière, ni se pare, că în ocaziunea aceasta, a sacrificat adevărul oratoriei. El a pus în sarcina științei realizarea unor promisiuni, pe cari aceasta nu și le-a luat nici odată, pe deoparte; iar pe de altă parte, a închis ochii asupra rezultatelor care puteau să-l convingă de contrariul celor afirmate de dinsul. În ceea ce privește promisiunile științei, se pot zice multe, și se poate zice și puțin. Știința, propriu

¹⁾ Din scrierea *Puterea sufletească*, care va apare zilele acestea.

zis, nu promite, ci ea săvârșește aceea ce este în natura sa să săvârșească. Promițătorii sînt bărbații de știință cari o cultivă. Aceștia promit, nu fiindcă în natura științei este ca să facă promisiuni toți acei ce fac știință, ci fiindcă aceștia sînt oameni, înainte de a fi cultivatori ai științei; și oamenii au pasiunile și aspirațiunile lor. Știința este ca un instrument, care poate încăpea pe mîini diferite; și uzul ce se poate face de dînsa depinde de temperamentul celui ce dă direcția. Știința a promis mult, sau a promis puțin, după cum au fost și oamenii cari au cultivat-o. Din sentimentele acestora nu se poate trage nici o concluziune asupra științei însăși. O concluziune acceptibilă nu se poate trage nici din schimbările pe care știința le-a produs în mediul societății moderne. Căci aceste schimbări sînt așa de importante și numeroase, încît în urma lor avem aproape o transformare completă a acestui mediu. În aprecierea însă a unei transformări așa de importante, intervine din nou sentimentul. Mediul societății moderne în întregimea sa nu se mai poate denumi bun sau rău, decît făcînd să intervină temperamentul. Este bun, dacă într'însul un temperament își află o cale liberă pentru dispozițiunile sale; este rău dacă, din contră, își află o piedică. Apoi un temperament neadaptabil găsește rău ori și ce mediu, pe care un temperament lesne adaptabil îl găsește bun. Criteriu pentru o dreaptă judecată nu poate să existe în asemenea cestiuni. Falimentul științei este dar o afirmare greu de controlat, necontrolabilă. F. Brunetière a voit să exprime printr'însa, negreșit, o judecată obiectivă, dar de fapt el n'a exprimat printr'însa decît părerea sa subiectivă. Probabil temperamentul său nu a fost tocmai adaptabil mediului societății moderne, și de aceea ajunge la condamnarea științei, factorul care a contribuit în cea mai largă măsură la constituirea acestui mediu.

De altmintrelă, falimentul științei nu privește, chiar în gîndul celor cari l-au afirmat, de cît eficacitatea științei în ceea ce privește realizarea fericirii omenești. Această eficacitate este contestată, sau negată. Eficacitatea științei însă în ceea ce privește ridicarea personalității omenești, și mai ales în ceea ce privește sporirea puterii omenești asupra naturii, este afară din discuție. Aceasta este recunoscut. Prin urmare concluzia noastră de mai sus rămîne neatinsă, cu toate bănuielile ce se pot aduce asupra raportului dintre progresul fericirii omenești și progresul cunoștințelor științifice. Concluzia cercetărilor noastre afirmă dezvoltarea personalității omului prin mijlocirea științei, indiferent dacă această personalitate, în urma dezvoltării dobîndite, se va simți fericită, sau nu; dacă va regreta, sau nu, timpurile în care ea era mai puțin dezvoltată.

Știința ridicând pozițiunea, din care personalitatea omenească poate să înrîurească asupra naturii, a sporit și puterea sufletească însăși. Omul modern, dacă n'ar avea în ajutorul său nici unul din mijloacele pe care i le dă civilizația materială a societății în care trăiește, și ar fi redus la cultura sa ideală, tot ar fi în deajuns de bine armat, pentru a se măsură cu mediul. Între resursele sale de energie pe care i le-a dat dezvoltarea culturii, știința constituie una din cele mai eficiente, poate cea mai eficace. Din ea decurge liniștea gândului luminat. Cine știe tot, iartă tot, zice proverbul. Cine iartă tot, se crede însă stăpîn pe tot. Prin știință, cultura modernă și-a dobîndit mijlocul de a complecta înarmarea ideală urmărită în decursul veacurilor. Cultura antică cunoscuse liniștea sufletească izvorită din contemplațiunea artistică. Persoanele de elită priveau prin prisma artei liniștite în jurul lor. Dar exemplarele lor erau prea puțin răspîndite, din nenorocire. Cultura creștină, care urmă apoi, cunoscuse liniștea morală. Aceasta fu o cucerire puternică și care se împărtăși unor întinse straturi sociale. Fără cultura creștină n'ar fi putut să răsară cultura de astăzi. Activitatea științifică, metodic condusă, aduse în sfîrșit, deodată cu acestea din urmă, liniștea gândului luminat.

Încrederea pe care această liniște o aduce cu sine este adeseori identificată cu însăși fericirea.

*Felix qui potuit rerum cognoscere causas
Atque metus omnes et inexorabile fatum
Subjecit pedibus strepitumque Acherontis avari,*

zice poetul. Poate că această identificare să fie eronată. Netăgăduit este însă că liniștea gândului este principala condițiune pentru dobîndirea puterii asupra naturii. Știința a întărit, prin funcționarea metodică a gândului, pedestalul personalității omenești.

C. RĂDULESCU-MOTRU.

VISUL UNUI NIBELUNG

«Unheil haftet am Gold...»

Visez grămezile de aur,
 Păzite 'n grotă de sub Rin
 De Fafner, groaznicul balaur,
 Și ție, Wothan, mă închin.

Mă 'ndeamnă dorul spre comoară,
 Și vroiu s'o am cu orî ce chip;
 Mă mîină ca odinioară
 Fatalitatea pe Oedip.

Arată-mi drumul spre tezaur,
 Pe cele șapte coarde-a lirii
 G! Wotan, las'un pumn de aur
 Să cadă 'n cumpăna iubirii.

Dă-mi aurul care omoară
 Căci s'obosit de anii lungi.
 De cînd rîvnesc după comoar
 Ca 'ntunecații Nibelungii.

D. ANGHEL.

PE DIBUITE.

— AMINTIRI DIN DOBROGEA —

Domnul meu,

«Prin jurnalul consiliului de miniștrii No. 275 din 16 Aprilie 1901, sunteți numit supt rezerva sancțiunii ulterioare a Maestății Sale Regelui, în funcțiunea de sub-prefect al plășei Babadag din județul Tulcea, în locul d-lui Grigorie Davidescu, transferat.

«Vă rog, dar, să intrați în exercițiul funcțiunii ce vi s'a încredințat, după depunerea jurămîntului.

«Primiți vă rog, Domnul meu, încredințarea deosebitei mele considerațiuni.

«p. Ministru LUCA IONESCU»

Cetisem din cuvînt în cuvînt porunca de numire, o învățisem o vreme între degete, o împăturasem frumos, pe cele patru cute încrușișate și o vîrșisem în buzunar. Luaî o hartă a țării, căutaî Babadagul, nume ce rar îmi venise pe la urechi, ceva așa cum ai fi auzit de Costangalia, și-l aflaî înfipt în inima Dobrogii, pe șoseaua cea lungă ce unește Tulcea cu Constanța și rămăseî nehotărit. Babadag! Sub-prefect! Această era înalta slujbă administrativă cu care aveam să fiu investit?

Eșisem cu arzătoarea dorință de a merge la ministerul de interne și a spune fără incunjiur, că nu mă pot mișca din loc pentru Tulcea, căci nu simțeam nici o chemare pentru slujba asta pe care n'o mai îndeplinisem și pe care trebuia s'o îndeplinesc tocmai în fundul Dobrogii.

Pe calea Victoriei, în dreptul clopotniții bisericii Crețulescu, mă simții prins de braț, pe la spate, de o mîină nevăzută. Era un prieten care aflase despre numirea mea în această dregătorie și ținea să mă norocească. Să mă norocească! Mi se părea cam o batjocură să primesc felicitări pentru slujba ce nu mă încînta de fel. Prietenul meu, judecător atunci, care de puțin eșise din administrație unde îndeplinisese slujba ce mi se hărăzea, cu deosebire că nu în Dobrogea, păru foarte mirat de nemulțumirea mea:

— «Auzi să te vaiți! Bine, dar știi tu ce va să zică să fii zapciū?»

— «Tocmai că nu știū și de aceea mă plîng.»

— «Păi, stai să-ți spun eu; dar mai înainte o întrebare: îți place să te plimbî, pe pernele moi ale trăsuriî, la cîmp, prin lunci, printre lanuri, prin păduri, să-ți primenești plămîniî cu aerul curat al codrilor, să visezi, să te înspiri?»

— «Se înțelege!»

— «Îți plac mesele îmbelșugate?»

— «Nu sunt de lăpădat!»

— «Îți plac.... ochii frumoși ai fetelor nurlii?»

— «Uiți că sunt însurat!»

— «Ești vînător?»

— «Nu prea!»

— «Ei bine, vei fi și vînător, căci toate celelalte care-ți plac le vei găsi cu prisos în slujba de sub-prefect, de care te vei îndrăgosti pe dată ce-ți vei vedea tactul.» Și după ce mă atrase într'o berărie unde goî câteva spumoase gulerate pe nerăsuflăte, începu să-mî povestească, cu o vervă și un talent rar, felurite întîmplări din viața lui de zapciū în Prahova și Ilfov, care mai de care mai ispititoare.

Pe deasupra mă nemulțumise o știre răutacioasă dintr'un ziar pro-

tivnic, că fusesem numit de ministru în potrivea voinții prefectului din Tulcea, ceea ce făcuse trebuincios un comunicat de dezmințire prin ziarele partidului.

Iacă frate, ce slujbă mare, ce însemnată dregătorie, ceva ca ambasador pe lingă vre-o înaltă curte împărătească ce n'a voit să mă placă; și guvernul, după mijlocirile de lipsă, dă știre norodului că trimesul lui n'a putut îndura astfel de afront, iar înaintările gazetelor protivnice, au fost curate născociri.

Adevăr e că eu pe prefectul cu care aveam să lucrez nu-l cunoșteam de cît prea puțin, dar mai adevăr, iară, că el ceruse a i-se recomanda cineva de către funcționarii superiori de la minister, fiind-că n'avea pe cine propune. Eu însă nu știam cum va fi privind știrea din gazetă și mă temeam să nu-l fi nemulțumit, așa ca să-mi facă o primire rece. Și aceasta, unită cu dorința mea de a nu mă mișca din București, imi mărea pofța de a mă lipsi de slujbă și a-mi căta de treburi. Plictisit și înainte de a-mi întări hotărîrea, luaî un muscal și-i spusei să mă ducă în spre șoseaua Kiseleff. Drumul de afară, miresmele sănătoase, copacii încărcăți de floare și de frunze, priveștițele liniștitoare și pacea sării, ce începuse să coboare cu amurgul liliachiu ce se lăsa parfumat, înrăuriră asupra sufletului și spiritului meu, schimbîndu-mă gîndurile.

Să încerc... Și a doua zi, seara, din gara de Nord urcai în vagonul trenului ce aștepta vărsînd coloane de fum și de sgură; mi-alesei un colțisor într'o despărțire fără călători, mă înfășurai în tartan și mă deșteptai în revărsatul zorilor la Galați. După vre-o trei ceasuri vaporul societății austriace *Drau*, mă purta, pe valurile cafenii ale Dunării «albastre», spre Tulcea.

Pe vapor călători puțiri în sala de clasa întiîu: vre-o doi nești ce joacă cărți deasupra unei mese înguste, golînd bere vieneză și sorbindu-și fumul havanelor lungi, subțiri și mohorite; un turc, cu înfățișarea impunătoare, scund, grăsuliu, și purtînd o barbă mătăsoasă, rară și cărunță, ochii ageri prin sticlele ochelarilor lui, ce s'au ridicat ca să cerceteze pe noul venit care sunt, stau aplecați deasupra unei gazete franțuzești: e consulul general din Galați al împărăției Otomane și membru în comisia Europeană Danubiană, Azarian-Effendi, pe care l'am cunoscut mai târziu la Sulina; trei greci, nedichisiți, cu mâinele jechoase și cu hainele pătate de ceva lucitor pe dinainte, nici tineri, nici bătrîni, cari ocupă colțul unei canapele și vorbesc tustrei odată, mult, iute, pripit, de sigur niscai misiți de cereale; o doamnă înaltă, mlădioasă, îmbrăcată cu gust, cu chip liniștit pe care n'o preocupă nimic de cît fețele romanului, întoarse cu degetele albe ale mîinii ei îngrijite, ce sfârșesc cu niște unghii ca migdalele, alb-

roșietice; în sfârșit o familie de negustori ce se 'ncumete cu deșertarea merindelor dintr'un paner, pe cînd o pereche' de copilași, aleargă, se 'ncură, sar pe canapele de privesc prin ochiurile luaguetze ale geamurilor cabinelor, fac larmă, cîntă și sfîrșesc adormind, cu pîntecile îndestulate, cu gurile întredeschise pe catifeaua spălăcită a canapelelor, cu picioarele sgârcite pe tapetul pereților vasului. Nimeni cu cine să legi sfatul și nimic ales în tovărășia acestor ființe care trăesc fie care în colțișoarele lor, habar n'avînd, fie-care, de cei de prin prejur.

Prin geamuri soarele lui Aprilie rîde galeș, cu painjinișuri aurii și mișcătoare ce se mută cînd pe mese, cînd pe fețele călătorilor, de face să ducă mîna la ochi și să-și micșoreze ochii între pleoape, cînd pe podele și cînd pe zugrăvelele pereților, după cum vasul e cîrmuit de mîna încercată a pilotului care cunoaște adîncurile, ferește primejdiile sau abate din calea altor vase care din depărtări — niște matahale — șueră vuind și trec coborînd fanioanele în semn de salut, iar comandantul are grijă să poruncească a se răspunde în acelaș chip prin lăsarea, în jos, pe stîngul de mijloc, a tricolorului austriac. Ies pe covertă și plimb ochii cînd pe dreapta, cînd pe stînga, cîntemplînd malurile împodobite, stușișurile, sălciile ce-și scaldă crecile în spumele lăptoase ale valurilor, plutele, cu verdele plăpînd și mătăsos al frunzelor ce-abia au străpuns pojghițele crude ale mugurilor și cresc veșele, supt ploaia razelor călduțe ale soarelui de primăvară, malul dobrogian, stuful cu frunza lungă și îngustă, crescut în mijlocul jepcilor și al bălții pe care foile late ale nufărului se-'ntind leneșe, malul romînesc ce-și apleacă păpurișul spre zăgazurile Prutului din care rîul năpădește sglobiū, însemnînd cu melancolie linia de despărțire între țară și pămîntul rusesc, altă dată Basarabie romînească și el.

Se deslușește tîrgul Rēni pe o colină, cu gura rece a drumului de fier, cu o rețea de șine de oțel, mai sus clădiri greoaie, albe, acoperite cu tablă de plumb, ce-ar fi pentru lumea trecătoare niște fabrici pe coșurile cărora nu se vede nici-odată innălțîndu-se caerul de fum; în adevăr, însă, fortărețe unde doarme tucil tunului și cari să ascund ochilor Europei pînă la minutul prielnic; portul basarabean sărăcăcios și pustiu, iar de vale, la picioarele lui, corăbii răslețe înțerușate icîcolo, plute, și un vaporeș ce-și mistue liniștit cărbunii, duduind pe loc; mai sus cite-va case din care lipsește viața, iar de vale o vietate amorțită, de oameni cu mișcări încete și somnoroase... Vaporul nostru a șuerat, a vărsat, prin eoșul negru și larg, o coloană groasă și deasă de fum cenușiū, învăluind vasul întreg ca într'un nor de bumbac înfoiat ce împiedică vîzul să mai deosebească portul care se topește,

în urmă-ne, într'o întindere ștearsă, — și a alunecat înainte, fluturînd molatic, prin boarea zilei lui Aprilie, fanionul spălăcit.

Un chelner vine și trece, din călător în călător, cu o condicuță în stînga, cu plaivazul în dreapta și ia însemnare de cei ce se înscriu cu un tacîm la masa comună — table d'hôte — căci e vremea prînzului; infulicăm, toții călătorii, peste-o jumătate de ceas, destul de înfomățați, dar nu și destul de mulțumiți. Friptura e scorjită, peștele miroase urît, poamele sunt veștede și cafeaua are un gust acrîu, e prea tare și zațul se așează într'un strat gros pe fundul ceștii, iar țigările «austriace» și ele ce se desfac de chelneri pe prețuri de necrezut, poartă inelușe de hîrtie poleită a regiei austriace, deși sunt fabricate din tutun românesc la hageacul Vaporului, la rînd cu șnițelurile și capușinurile, de cei ce le vînd drept marfă străină.

O vreme bună se scurge cu mîncarea. Vaporul șueră ascuțit și prelung, ocolește clăpăind roțile între undele răsvrătite și oprește dinaintea pontonului sărăcăcios al Isacei. Ies ca să privesc orașelul, dar nu văd de cît o punte spînzurată pe lanțuri cu capetele aninate în țărîmul stîncos și șlepu ce se leagănă isbit de atingerea vaporului; o stîncă mare, goală și colțurată, o cărare înecată în piatră măcinată, un impieगत al navigației fluviale și o căruță. înhămată cu doi cai mici, dar sănătoși, plini și neastîmpărați, pe care abia-î poate stăpîni un turculeț, după capră.

«Orașul e ca vre-o trei kilometrii departe, colo, înapoi, pe unde am trecut» mă lămurește negustorul ce-a dormitat pîn'acum și a eșit și el, frecîndu-și, cu dosul palmelor, ochii roșiți de somn și îndreptîndu-și legătura de la git, care i s'a urcat deasupra gulerului pînă spre ceafa lui groasă, tunsă scurt și dungată de grăsime.

Depart, peste jăpci și peste zăvoaie, se zărește, într'o vilcea, umbre de sălcii; ca după-o perdea verde, atînsă de o sprînceană de nori și ascunzîndu-se sfios, orașelul din care abia se alege «fabrica» regiei tutunurilor și sulița aplecată cu smerenie, a geamiei.

După ce descarcă o sumedenie de coșerci cu pește sărat și încarcă cîteva zecimi de butoae cu vin, vaporul desprinde otgoanele, ocolește de plecare, aplecat cam într'o parte supt povara butoaelor încărcate pe punte și-și urmează mersul spre Tulcea.

Alargă sprinten lunecînd ușurel de-asupra valurilor, împins de vîntulețul ce-î suflă în pupă și de curentul scurgerii apei către mare.

În treacăt se zăresc cîteva sate de baltă pe țărîmul dobrogean, în dreapta: Parcheșul, Somova, Cîsla. *Drau* lasă în stînga, la nîrd, brațul Chiliei, la ceatalul Ismailului, unde-o gemandură se lăfăe printre valuri; și coboară domol, lin, prin brațul Catîrlețului... Decorurile se fac mai

frumoase, culmile se înalță, colinele cresc, pădurile și zăvoaele se'ndesesc, pe un deal măreț se vede Tulcea, proteguită parcă de coloana de granit a monumentului realipirii ce domnește înălțimile și cuprinde supt brațul dorobanțului veghetor și sub aripile întinse ale vulturului de bronz, tot întinsul.

Tulcea. Călătorii năvălesc spre porțile de la eșire și sunt așa de mulți acum că te miri de unde-au eșit. Sunt lucrători, ovrei negustorași; greci, bulgari; o puzderie ce foieste, îmbrâncindu-se din sala de clasa a doua și după covertă, doritoare să pună măi curînd piciorul pe uscat. Dar un slujbaș al vaporului s'a înfipt lîngă ușița de eșire și nu îngăduie trecerea pînă ce vaporul nu și-a făcut manevra, a ancorat, s'a'au asvîrlit otgoanele și s'a prins bine vasul lîngă ponton, — apoi se așază o punte pe care trecem cu toții. Jos, pe uscat, un om al poliției, îmbrăcat orășenește și doar pe cap cu un chipiu cu trese albe, ca de polcovnic de intendență, — era încă așa pe atunci — oprește pe fie-care și-l întreabă de nume, măsură neroadă, poate măi puțin neroadă, însă, de cît cea pe care o întimpin măi de vale, unde un impiegat al vămii veghează, în numele Ministerului de finanțe, ca să nu se strecoare vre-o contrabandă, deschizînd tolbele și legăturile călătorilor, ca și cum contrabandiștii n'a'au atîtea guri pe unde să-și strecoare contrabanda lor. Un puî de turc, cu picioarele goale, cu șalvari și cu fes roșu pe cap, înî ochește geamantanul și vrea să mi-l ducă la ote!, dar mă scutesc de el și ia'au o birjă.

CATON THEODORIAN.

UNUI TÎNĂR

*Departa pân' la mine blind
Întîiul vers al tău pătrunde,
Pierdut plec fruntea ascultînd
Și jalea nu mă-o pot ascunde.*

*Te văd la masa ta de scris
Și simt credința ta ce leagă
De fiecare gînd un vis,
De orice vis o lume 'ntreagă.*

*Dar nu mă'ndur să te desmînt
Și trist, cu fruntea înclinată,
Ascult străvechiul cîntec sfînt
Ce-l îngînam și eî odată...*

PILDE ȘI GLUME ȚĂRANEȘTI ¹⁾

I

Bucatele vinului.

Popa acela era un bețiv fără pereche. Seca paharele pe unde trecea. Pe la praznice mînca nu mînca, da de băut svînta.

Un gospodar anapoda din sat, se gîndește să i-o facă popei de să ție minte.

— Părinte, să vii la mine mîine, că fac pomană...

— Viu, taică.

— Cu ce-oiu putea și eū, ca omul nevoieaș.

— Da ce are aface... omul dă de pomană ce are, că Dumuezeū le primește pe toate... Vezī numai să nu lipsească vinul, știī tu... mîn-carea-ī fudulie... și apoī pomana fără sîngele domnului, e ca nunta fără lăutari...

— Oamenī suntem, lasă, părinte, știm noi ce ne calcă datoria...

Da romînul se gîndise ca să pue la masă, tot bucate care tae pofta de vin.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A doua zi pomană în toată regula.

Pe masa întinsă și așternută cu prosoape albe, sta o sticlă mare, plină c'un vin ca chilimbarul.

S'adună oamenii din sat, vine și popa și s'așează cu toții cuvioși.

Popa își freca mîinile din capul mesei, și făcea semne pofticioase către clondir.

— Așa taică, așa,—brava...

Incep să se aducă bucatele.

La început se pune un castron larg plin cu lapte fiert, din care se ridică aburul ca de pe o jertfă.

— Poftim, părințele, ia din lapte, că de, știī... după putere și cu ce avem...

Și romînul șiret se preface îngrijat.

— Luăm taică, luăm...

Popa ia ce ia din lapte și ca și cînd ar fi scăpat din cine știe ce incurcătură, pune mîna pe sticla de vin:

— Grozav merge vinul după lapte dulce...

Și aici își mîngîie barba cu mîna stîngă și cu dreapta își toarnă în pahar.

¹⁾ Din volumul «Pe lingă vatră» care a apărut în editura «Minervei».

Gazda noastră o sfeclise în prag, când a văzut că popa bea vin și după lapte dulce.

După lapte aduce pe masă borș acru de stevie.

Romînul ride pe înfundate și-și dă coatele cu cunoscuții, crezînd că aici a îmfundat pe popă.

— Poftim, părinte, ia din masă, că și ștevia e buruiana lui Dumnezeu...

— Iaă, tăculiță, iaă... Mie-mi place borșul, — după borș beaă ca după pește... Eă cînd oi vrea să fac chef, beaă borș crud mai înainte.

Lumea se crucise și gazda nu mai știa ce să mai creadă de poftele popei.

Popa mîncă și bea pe întrecute. La lingura de borș răsturna și paharnl de vin.

— Cu popa nu se glumește.

Iși zice în minte gazda, care crezuse c'o să-l păcălească să nu bea vin mult.

Sticla însă se golea dinaintea popei, de par'că n'ar fi avut fund.

După borș, romînul nostru aduce la masă lapte acru, socotind că măcar cu acesta să tae pofța popei de vin.

Popa cînd vede venînd farfuria cu lapte acru, își freacă mîinile cu mulțumire și netezindu-și apoi barba, zice gazdei:

Aha... uite și bucatele vinului.

II

O lecție.

Intr'un sat trăia un bătrîn înțelept și milostiv.

N'avea copii, dar ajuta cu punga și cu sfatul pe toți copiii celor nevoiași.

Intr'o zi vine la el un nepot și-i cere un galben cu împrumut.

— Am să ți-l întorc, unchiule, să nu porți grijă.

Bătrînul bine voitor, zice nepotului.

— Bine... uite, întinde mîna colo pe poliță și ai să găsești acolo galbenul.

Tînărul ia banul bucuros și pleacă.

Peste cîteva zile vine iar nepotul:

— Să-mi mai împrumuți un galben, unchiule, ca să ți-i aduc pe urmă pe amîndoi.

— Bine, nepoate... întinde mîna pe poliță..

Bucuria tînărului era nestăpînită.

S'a repetat întîmplarea aceasta și a treia oară.

— N'ai s'aștepti mult, unchiule... să fii încredințat...

Intr'un târziu, vine nepotul trist și incurcat și nu știe cum să rupă vorba:

— Numai un galben... dar numai unul... și am să-ți-l aduc pe urmă pe toți...

Bătrînul liniștit și bun, îi face semnul acela obișnuit:

— Intinde mîna și... ia-ți galbenul de pe poliță...

Nepotul, înbușorât și fericit, se repede lacom la bani. Bijbiie el pe poliță, se sucește, se învîrtește, nu găsește nimic.

Bătrînul îl urmărea cu liniște.

Nepotul se mai înalță în degete, bijbiie din nou, cată atent, dar rămîne iarăși abătut.

Bătrînul atunci îl întreabă cu prefacere:

— Da ce-î?

— Nu găsesc galbeul.

— Cum se poate!

— Am căutat și nu-î nimic.

Bătrînul se face că tresare ca de-o amintire:

— Da l'ai pus tu acolo, înapoi la locul de unde ai tot luat?

— Eu? nu...

— Apoi dacă nu l'ai pus, de ce-l mai cauți de geaba? nu știi că de unde ei și nu pui la loc, se mîntue odată?

III

Luleaua popei.

In vremea de mai de mult, preoții n'aveau voe să fumeze!

Pe atunci lumea era mai credincioasă.

Vai de preotul pe care l'ar fi aflat vlădica că se dă la tutun.

Doi preoți dintr'un tîrg fumau amîndoi cu luleaua. S'au ferit ei cît au putut, dar la urmă tot se află lucrurile la episcopie.

Intr'o bună zi se trezesc amîndoi cu ordin să se ducă la vlădică.

Nici prin gînd nu le trecea de ce-î cheamă prea sfîntul.

Cum ajung la scaun, episcopul îi ia la gură:

— Apoi frumos e... oamenii în vîrstă... să fumați mai dihai ca țigani... și încă cu luleaua!..

— Da unde se pomenește, prea sfînte...

Și preoții se îndoae spășiți pînă la dușumele.

Episcopul îi privește iscoditor și numai se duce la unul și-l caută în briu, unde dă de lulea.

— Da asta ce-î?

Popa rămîne uluit și-n strîmtoarea surprinderii, îngînă cu rușine :
— Trebuie să fie luleaua părintelui, că pe el l-am văzut fumînd
pe drum...

Celălalt preot sare de colo ca fript :

— Ce spui? — luleaua mea? — nu ți-i rușinio? — uite luleaua mea..

Și aplecîndu-se, se bate peste tureatca cismeii, de unde-și scoate
luleaua...

— Eu țin luleaua în cismă, nu în briu ca să mă vază lumea...

IOAN ABAM.

N O R I I

*Feerice forme în zare se'ncing,
Curenții castele clădesc ;
Cî munții de aburi pe toate le 'mping,
Și forme noi croesc.*

*Apoi mi se face-o pădure pe cer ;
Pădurea dispăre acum ;
Văzduhul se 'nneacă în sfîntul mister,
Și tot se prefăce ca fum* University Library Cluj

*Din fum, fire albe acuma se țes,
Și alte figuri se compun !
Se poate cei vechi să le fi 'nțeles,
Acuma nimic nu ne spun.*

*Din cărțile sfînte pe cei ce-am aflat,
Se poate că 'n noui plutesc ;
Se poate că dinșii ne dau cîte-un sfat,
Dar rău că de parte trăesc.*

*Se poate cei morți cu iubirea în sîn,
Că'n noui cu toți se 'ntîlnesc,
Și unii mii sfînte cîntări își îngîn,
De dragoste alții vorbesc.*

.....

*Dar bune și rele, și ori ce iubiri
Simțite'n jeericul drum,
Cu vremea se schimbă în negre gîndiri,
Plutind doar ca noui și fum !*

Oct. 903.

† TRAIAN D. ANGHELOVICI. *)

*) A se vedea N-rul trecut.

O CALATORIE PRIN STEPA RUSEASCA

9. CRÂMPULCA.

Am plecat cu un tren de dimineață spre Balta, în drumul Kievului, eram vre-o 6 inși între care și un student, fiul proprietarului la care mergeam să vedem granița între stepă și pădure. În tot timpul drumului Prof. Nabokih ne-a tot vorbit despre variatele probleme ale stepei și pădurei, ne-a povestit despre agrogeologii Rusiei, despre nemuritorii Dokuciaef și Sibirțef, deasemenea despre acei cari în Rusia, ca peste tot, sînt buni de toate și de nimic, de hidrologi și agrogeologi improvizați, în fine ne-a tot spus cite 'n lună și în soare. Nu isprăvești nici o dată vorba cu acest savant și vesel profesor; par'că l'aud și acum: «Am să vă spun o istorioară... dar faceți cinste cu-o votcă?»

La Radelsnaia ne oprim cîte-va minute, căci e o bifurcare a căii ferate, o linie apucînd către Basarabia, alta mergînd tot spre N. Toți ne repezim în restaurant unde, ca în toate gările, gustările sînt excelente și eftine; ne achităm anecdotele și istorioarele față de Nabokih și o tundem înapoi la tren. În învîlmășeala lumei de pe peron aud un glas de femeie adresîndu-se unui hamal pe romînește: «Te rog, ajută-mi să pui legătura asta în tren!» Mi'ntorc capul și văd o femeie îmbrăcată în haine ca de oraș, văd și pe hamal care trece înainte, fără să dea atenție rugăciunei, lăsînd legătura mare tot la picioarele femeii. Atunci pun eū mîna pe legătură, îi fac vînt în vagon și alerg și eū după trenul meū, care tocmai se pusese în mișcare. De unde era moldovanca, n'am putut să aflu.

Trenul fuge pe cîmpul neted printre două perdele de salcîmi deși sădiți de un renumit inginer, ne spune Nabokih, renumit tocmai prin aceste plantațiuni dealungul căilor ferate din stepă. Perdeaua servește ca adăpost pentru zăpadă în timpul viscolilor mari să nu se înzăpezească linia ferată.

De la o vreme șesul se îngustează, iar deoparte și alta a drumului de fer se văd obirșii de ripe și de vilcele, ce se lasă pe nesimțite spre SE și SV; și cu cît înaintăm spre V, cu atît terenul devine mai accidentat.

În stațiunile, unde trenul stă mai mult, ne grăbim și noi să luăm cîte o probă de pămînt din fugă, și ne continuăm apoi drumul mai departe. După prînz ajungem la Mardarowca unde ne așteaptă trăsurile să ne ducă la o moșie vecină, la părinții studentului. Cu trăsura parcurgem pe drumurile naturale o regiune de dealuri, un podiș mîncat de ape întocmai ca Basarabia și Moldova; totul e acoperit cu un

pământ negru, gras în humus, caracteristicul cernoziom, și numai pe ici pe colea ni se arată pete de un sol brun, pe locurile unde înainte a fost pădure. Căci aci ne găsim chiar în zona unde pădurea s'a întins în stepă și unde moldoveanul — căci pe aci a fost și sînt încă mulți moldoveni — a tăiat pe multe părți crîngul și a redat locul stepei. Cînd ne apropiem de Crîmpulca, găsim pădurea ocupînd văile și suindu-se pe coastele dealurilor pînă'n muchea cîmpului, o pădure în decadentă sa în grea luptă de existență. Mulți copaci sînt uscați, paraziții împăiñjenesc toată coroana, petece întregi de pădure dispar, căci toate îngrijirile oamenilor și toate sfaturile învățaților nu folosesc la nimic: aci clima și solul nu favorizează încă vegetația arborescentă.

Crîmpulca e un sat moldovenesc, ce s'o fi numit vre-odată crîmpul său crîngul; pe rusește n'are nici o semnificare, ci numai terminația *ul* ne indica origina lui. Aspectul satului e sărăcăcios: curți nelimpredite, case numai cu o odae sau două și o tindă, cu un șopron și o șirută de pae în bătătură, puține vite, dar copii destui. Azi aci sînt puținii cei ce mai vorbesc moldovenește, dar în vecinătate sînt vîi întregi locuite de moldoveni. Așa e o vale vecină în care avem satele: Cașarca, Mălăești, Chisculuța, Șipca etc. toate moldovenești; în Cașarca preotul e moldovean, numit Tudorașcu. Aci sîntem la 40—50 km. la răsărit de Nistru și totuși populația moldovenească-i așa de numeroasă; locuitorii mi spun însă că sînt și mai departe, pînă la Ananiev și departe în colo spre Bug și Nipru. Și 'ntre acestea mi-aduc aminte de Șoimii lui Sadoveanu, ce rătăceau pe stepa căzăcească și mă gîndesc: n'ar fi aștia de ai lui Botgros și tovarășii lui?

Proprietarul la care mergem, D-l Popov e un om cult, inginer, fost în serviciul lui Nobel la Baku, în exploatațiunile petrolifere. Dar acum vre-o 20 ani a părăsit ingineria și cele 18000 Ruble ce avea pe an și a venit cu banii ce făcuse și a cumpărat, aci în zona de contact a stepei cu pădurea, 200 hectare de pămînt (cu 36 ruble hectarul, aproape 100 lei). Pe atunci pămîntul era aproape pe nimic, dar n'a vrut să ia nici mai mult nici mai puțin de cît putea munci cum se cade.

Am admirat pe acest iubitor de țarină, care pentru 200 hectare de pămînt a lăsat o mare industrie; pentru o căsuță pe o coastă de deal e părăsit, fără părere de rău, un oraș plin de oameni tehnici și de știință. Și dragostea pentru căsuța lui de țară și pentru moșioara lui se vedea după grădinița din jurul casei, după viișoara de pe coastă, după coșarele și oboarele din jurul curței, după felul cum lucrează pămîntul, și după toată gospodăria lui, mititică, dar condusă cu pricepere și interes.

Traiul lui cu țărani a fost foarte liniștit și prietenos; cînd a cum-

părat el moșioara a sfătuit și pe țărani să cumpere că era cu 22 ruble (60 lei) hectarul, dar n'au vrut; mai târziu devenise 52 ruble hectarul și nici atunci n'a vrut: «ce ne trebuie nouă pământ» ziceau ei; acum ar vrea să cumpere, dar costă 200 ruble hectarul.

În curte are ca argat un moldovean din Crîmpulca, moș Pătru, cu care am stat mult de vorbă. Pătru se poartă cu barbă lungă, cu cisme și cu cămașa scoasă peste pantalonii, ca rușii; vorba-i este curat moldovenească, amestecată cu prea puține cuvinte rusești, deși vorbește foarte bine rusește. Acasă, cu prima lui nevastă și copiii lui vorbea moldovenește; acum, cu nevasta de a doua, o rusoaică, și cu un băiat ce s'a întors din armată, vorbește rusește. Între altele mi-a povestit un drum al lui, cu un frate și o cumnată, în Moldova. M'am mirat că el a făcut un drum așa de lung, dar din cursul povestirii am înțeles că a fost numai peste Nistru, în Basarabia. Acești oameni vechi și simpli, poate întreaga populație de prin acele părți, păstrează încă vechiul nume, Moldova, din vârful Carpaților pînă în apa Nistrului. Ce le pasă lor de schimbări de graniță!? poate nici nu știu de așa fapte.

L'am întreat și descusut eu despre toată viața lor și despre toate împrejurimile, căci am avut timp, mai ales a doua zi, cînd ne-a condus cu o căruță pînă la o gară vecină printre codrii și peste stepă; dar și el m'a tot întreat cum e prin imina Moldovei. Și mult se minuna de cele ce auzia, și mai ales de faptul că ne înțelegeam așa de bine, eu fiind tocmai din țara romînească. Auzise el de București și de Dunăre, «unde a fost războiul cu turcu» dar nu-și da seama de depărtarea locului. Îmi povestea de altfel bucuria ce a avut-o el în Moldova (peste Nistru, aproape de orașul Bălți cînd la o circumă a dat de niște moldoveni, cari la început își rîseseră) de el pentru că-l luaă drept rus, dar pe urmă, cînd a început el să grăiască moldovenește, s'au împrietinit dintr'o vorbă și au tras împreună un chef, de s'au dus pomina.

G. MURGOCI.

U N V I S

(TRADUCERE).

*Azi-noapte-avui un vis bizar:
Purtat eram de mîni streine
La cîmîtir și nici un prieten.
N'aream, să plîngă după mine.*

*M'am deșteptat. Pe lumea asta
De n'am un prieten iubitor
La groapa mea odat' să plîngă,
Atunci mă bine nu mă mor!*

I. D.

DARI DE SEAMA.

I. B. Hétrat. — «Aevea», Buc., Söcec, 1907.

În afară de «Flacăările» destul de sfoase ale începătorului C. Moldoveanu, toamna asta literară ne-a mai adus două volume de poezii, ale unor scriitori cunoscuți mai de mult cetitorilor romîni,—unul ajuns în toamna vieții, d. Hétrat, cellalt tînăr încă, d. Z. Bîrsan.

Solitara «Vieață nouă» a d-lui Ovid Densușanu socotește pe d. Hétrat printre colaboratorii săi, printre poeții «moderni» în sensul cel mai ciudat al cuvîntului, eși bătrînele «Conv. literare» publicaseră atîtea din producțiunile acestui «modern» într'o vreme cînd nu exista nici «Vieață nouă», nici «Curent nou», nici chiar «Lumină de fulger» poetic și însuși d. Densușanu scria naive poezii naționaliste, în chiar organul de ocazie «Cimpul Libertății» al Ligei Culturale (1898).

Ironia sortii vroi ca redactorul «Vieții nouă» să zărească în piața literară, alătura de d. Hétrat, pe d. Z. Bîrsan, care nu-î «modern» în sensul d-lui Densușanu și nu are măcar pretențiile «luminilor de fulger» ale pseudominului Ervin, de sigur un nobil străin, francez, englez, american sau japonez, care nu vrea să-și pociască numele în graiul nostru prostesc. Nenorocirea fu gata: bietul d. Bîrsan avu să îndure critica cea mai crudă a «Vieții noi» și poeziile sale fură declarate nule, iar cetitorii lor compătimiți (de sigur sint mai mulți de cît ai singuraticii «Vieți nouă»)...

Noi nu vom imita pe d. Densușanu în tactica d-sale radicală. Vom căuta să fim mai moderați; vom fi chiar politicoși și ne vom ocupa fără supărare de «modernul» colaborator al d-sale.

D. Hétrat are un merit mare pe care i-l recunoaștem bucuros. Deși străin, francez, d-sa, printr'o sîrguință extraordinară, a izbutit să învețe a vorbi și a scrie în graiul romînesc mai bine chiar de cît unii de-ai noștri cari se cred, totuși, oratori (de ar fi numai studenți, deputați ori avocați) și scriitori (de ar fi numai gazetari).

Volumul d-lui Hétrat cuprinde, în cea mai mare parte, poezii lirice; ele ar avea de hotărît culoarea individualității sale poetice. Dar nici una din aceste poezii, cu formă îngrijită, cu unele tablouri frumușele, cu rime corecte, pe ici pe colo împrumutate direct de la Eminescu sau alții, nici una din aceste poezii nu este mai mult de cît o versificare izbutită. D. Hétrat are, fără îndoială, multă cultură literară, este și un om de gust, este chiar un scriitor harnic. Dar nu este un poet adevărat. Îi lipsește originalitatea, îi lipsește căldura, îi lipsește

puterea de-a mișca, de-a trezi în cetitor simțimintele sale și de-a 'l face să le trăiască o clipă. Dinsul a cultivat, cu cea mai mare râvnă și cu o îngrijire vrednică de laudă, acea dispoziție poetică a tinereții ce se găsește în fiecare suflet ales, dar care nu ajunge pînă la hotarele poeziei adevărate. E un merit nou al d-lui Hétrat că nu și-a pierdut cu vîrsta tinereții această dispoziție poetică și nu e vina d-sale că nu s'a născut... un poet original, ci a trebuit să încerce din greu a deveni poet, izbutind să fie abia un meșter de versuri corecte. Două-trei sînt inspirațiile pure din tot volumul d-sale; încolo, încercări și iar încercări, unele de-o artificialitate exasperantă (ca «Glossa»), altele de-o banalitate fără margini, ca și numărul infinit al versurilor, precum «Vendetta», o colecție rară—de sonete, *optsprezece* la număr! Cit de mult lipsește d-lui Hétrat darul poetic veritabil, o dovedește și traducerea d-sale cu totul palidă a cîntului Magaliei din «Mireio», opera genială a provensalului Mistral. Compare oricine numai strofa întâiu :

O Magali, ma tant amado,
 Mete le testo au fenestroun !
 Escouto un pau aquesto abaudo,
 De tambourin e de violoun !

O Magalie mult iubită
 Vin de-mi arată mîndra-ți față
 Ascultă-un cînt de dimineață,
 Din tamburine și vioare !

În literatura noastră poetică, volumul de versuri al d-lui Hétrat nu poate însemna—pentru criticul și cititorul obiectiv—și un poet nou. Interesul lor rămîne același ca 'n vremea cînd d. Hétrat se mulțumia să le publice în diferite reviste: fiecare va lăuda pe străinul care scrie romînește, și încă versuri, atît de corect. Eu îl admir astăzi, ca și pe vremea cînd îl citiam ca liceian — în «Convorbiri literare» — tot numai pentru această calitate.

Dacă s-ar mai da și 'n școala modernă probleme de scris versuri, atunci aș admira în d. Hétrat și pe cel mai bun profesor de această specialitate.

I. SCURTU.

O cărticică streină în chestia agrară.

De cît-va timp se anunță mereu broșuri și broșurele cu subiecte din chestia agrară, cari mai de cari mai interesante.

Dl. C. Alimăneștianu, cunoscut prin frumoasele-i sentimente și scrieri, publică într'o broșură, traducerea unei scurte descrieri, dar plină de învățăminte, a unui consul argentinian Louis Tegner în Danemarca, asupra : «Desvoltării Agriculturii și Creșterii vitelor în Danemarca» ce poartă ca motto : «Micile gospodării rurale sînt calea bogăției pentru o națiune agricolă».

«Marea ei însemnătate pentru noi, zice Dl. Alimăneștianu în prefață, provine

din considerațiunea, că e unul dintre rarele studii economice, care se ocupă aproape în mod exclusiv numai de proprietatea pînă la 5 hectare, și încă de progresele ei într'o țară care în adevăr e de model, ca Danemarca.

«Literatura daneză în chestiile de economie rurală e foarte bogată, dar în cărticica asta sînt date socotelile de veniturile, ce se pot scoate prin muncă și chibzuință din proprietăți ce nu trec de 5 (cinci) pogoane, care venituri trebuie să ne pună pe gînduri de ce s'ar putea obține la noi, cu calitatea pămînturilor și cu climatul ce ni l'a dat Dumnezeu.

În ea se arată ce mare rol și înriurire au avut în propășirea țaranului danez, călătoriile de învățămînt și pregătire ale micilor cultivatori, cu vizitarea gospodăriilor mai îngrijite din țara lor.

Dr. Alimăneștianu propune să organizăm și noi călătoriile de învățămînt și pregătire pentru țărani *) noștri în străinătate.

«Pentru că reformele, cu toate legile și regulamentele, sînt în definitiv planul și modalitățile după care au să se rezolve chestiile respective, dar la temelia lor e omul, în accepțiunea lui de om; pentru el sînt croite toate, și dacă nu e omul, care să le urmeze întocmai, toate legile și celelalte nu e nimic.

«Tot în această broșurică se vede rolul colosal ce l-au avut pentru ridicarea economiei rurale în Danemarca: Societățile agricole, școlile și învățămîntul privat și numai subvenționat de Stat.

În mod indirect, mica proprietate se sprijine, zice Tegner, pe măsurile ce Statul și particularii le-au luat, pentru ca să contribuie la progresul agriculturii în general. Deja în 1769 s'a fondat «Societatea regală de agricultură daneză». Și în afară de aceasta, s'au înființat una după alta multe societăți de agricultură adică societăți instituite de particulari și care ce ocupă cu economia rurală.

«Academia regală agricolă și veterinară din Copenhaga și alte multe școli de agricultură, înființate de particulari în provincii, au contribuit de asemenea foarte mult la progresul agriculturii. Cea dintîi, care a fost inaugurată la 25 August 1858, este un institut al Statului, fondat pentru instrucțiunea: veterinarilor, agricultorilor, hotarnicilor și a inginerilor agricoli. Cele din urmă au fost înființate pe măsură ce agricultorii au avut nevoie de cunoștințe generale și speciale mai întinse.

«Printre măsurile luate special ca să înlesnească cultivarea proprietății mici cităm în primul rînd recompensele acordate pentru munca pămîntului în condițiuni deosebite, ca și bursele de călătorie instructivă date cultivatorilor mici. Statul și diferitele tovrășii agricole contribuiesc anual cu sume considerabile spre acest scop.

«Semnul caracteristic al celor mai bune proprietăți daneze este o puternică exploatare a pămîntului și creștere de vite multe. De aceia se și cere muncă multă și un capital de exploatare destul de însemnat.

*) Toate bune, numai că alegerea acestor trei țărani de fiecare județ nu știu cum s'ar face în țara noastră, unde *alegerile* se fac după cum știm. (N. R.)

Proprietatea mică dă însă mult mai mare câștig la hectar ca cea mare; așa se arată că o proprietate de 2 hectare cu 3 vaci, 2 berbeci și 15 găini a dat un beneficiu net de 554.65 lei; alta de 1,7 hectar, cu 3 vaci, a dat 724,75 lei.

Apoi se dau prețioase instrucțiuni pentru exploatarea rațională a unei proprietăți mici în ceea ce privește: plantele cultivate, economia de vite, îngrășăminte, munca pământului, semănatul și recoltatul.

G. M. M.

CRONICĂ

I. Știri artistice.

O expoziție interesantă, de tablouri și sculpturi datorite măestrilor Kimon Loghi, Lukian și O. Spaethe, se va deschide la 1 Decembrie în palatul Ateneului.

* Domnișoara Cionca, pianista celebră de multă vreme, deși așa de tânără încă, — s'a întors în țară după studii strălucite în străinătate și după ce prin două concerte clasice, la Berlin și Viena, a stîrnit admirația lumii muzicale celei mai alese. Geniala artistă, care-î o glorie a neamului nostru, va da și în București un concert, supt patronajul M. S. Reginei, la 1 Decembrie, în sala cea mare a Ateneului. Credem că lumea noastră cultă va grăbi să-și facă datoria și să arate că artiștii noștri de seamă sînt înțeleși, iubiți și admirați și la ei acasă. D-șoara Cionca ar da o serie de concerte și în orașele noastre principale, dacă nu i s'ar mai cere jertfele prea grele de altă dată, cînd lumea n'avea habar de prezența unei artiste celebre în cutare pretențios oraș de burgheji romîni bogăți.

II. Cărți.

Directoara externatului de fete din Iași, d-șoara Tereza Stratilescu, licențiată în științele istorico-filosofice, publică o serie de studii despre «Educația fizică, intelectuală și morală», în chip de «consfătuiri cu mamele și educatoarele fetelor din școlile secundare»; cartea mai cuprinde și un istoric al externatului secundar de fete din Iași. Folositoarea operă s'a tipărit în editura «Librăriei naționale» a profesorilor bucureșteni.

* Poeziile d-lui O. Goga au apărut într-o frumoasă și eftenă ediție (1 leu) la «Minerva».

III. Reviste.

Supt titlul «Die Karpathen» a început să apară la Brașov o revistă germană, literară și culturală, foarte îngrijită și de-o execuție tehnică splendidă. Redactorii revistei își propun a publica tot ceea ce privește mișcarea literară și culturală a popoarelor din regatul vecin, merită astfel luarea aminte și a noastră. În nr. dintîiu, d. C. Lacea, profesor al liceului romîn din Brașov, are un articol informativ despre lexicografia romînească.

Sc.

Cărți

apărute în Editura institu-
tului de arte grafice și editură
„MINERVA“
București. — B-vardul Acade-
miei, 3 — Str. Edgar-Quinet, 4

AUTORII CLASICI

Alecsandri V. — Poezii	à 1.50	Eminescu M. — Poezii Postume	à 1.50
— Proză	à 1.50	— Geniu Pustiu	à 2.—
— Teatru I	à 1.50	Filimon N. — Ciocoi Vechi și Noi	à 1.50
— Teatru II.	à 1.50	Ispirescu P. — Legendele și Basmele Românilor	à 1.50
— Teatru III	à 1.50	— Poveștile unchișului sfătos	à 1.50
— Teatru IV	à 1.50	Negruzzi C. — Opere Complete Proză	à 1.50
— Teatru V.	à 1.50	Nicoleanu N., Cârlova V., Sta- mati C. — Opere complete	à 1.50
Alecsandrescu Gr. — Versuri și Proză	à 1.25	Odobescu Al. — Opere Com- plete Vol. I.	à 1.50
Bălcescu N. — Istoria Români- lor supt Mihai-Viteazul :	à 1.50	Pann A. — Povestea Vorbei	à 1.50
Bolintineanu D. — Poezii	à 1.50		
Creangă I. — Opere Complete.	à 1.50		
Eminescu M. — Scrieri Politice	à 2.—		
— Literatura Popolară	à 1.50		

AUTORII CONTIMPORANI.

Adam I. — Pe lângă vatră.	à 1.50	Chendi Il. — Preludii	à 2.50
— Năzuinți	à 1.50	— Fragmente	à 2.50
Bassarabescu I. A. — Vulturii	à 1.50	— Foiletoane	à 2.50
Bârsan Z. — Visuri de Noroc	à 2.—	Dauș Lud. — Doamna Oltea	à 1.—
— Poezii	à 1.50	Delatismana. — 100 Basme	à 2.50
Bârseanu I. — Popasuri Vână- toarești	à 1.50	Dunăreanu N. — Chinuții	à 1.50
Beldiceanu N. — Chipuri dela Mahala	à 1.50	Goga O. — Poezii	à 1.—
Boureanu E. — Povestiri din Copilărie	à 1.50	Gorun Ion. — Taina a Șasea.	à 1.50
Brun J. și Papahagi N. — Moș- neagul de la Munte	à 1.50	Gârleanu Em. — Bătrânii	à 1.50
Caraivan V. — La Șezătoare	à 1.50	— Cea d'întăi durere	à 1.50
Coșbuc G. — Valuri alinate	à 1.50	Grigorovitza Em. — Chipuri și Grairi din Bucovina	à 2.50
Cunțan Maria. — Poezii.	à 1.25	Genlis. — Povestiri Morale	à 1.50
		Hodoș Constanța. — Frumos	à 1.50
		Iorga N. — Cuvinte adevărate	à 2.50
		— Pe drumuri depărtate	à 1.50

Iorga N. — Drumuri și Orașe din România	à 2.50	Popp V. — Prin vraja dragostei . . .	à 1.50
— Gânduri și Sfaturi	à 1.50	— Cui inbește o fată	à 1.50
— Neamul Românesc în Bucovina	à 2.50	Rosetti-Max. — Intre Capșa și Palat	à 2.—
— Ștefan cel Mare	à 0.75	Rosetti Radu — Epigrame	à 1.50
— Neamul Românesc în Ar- deal Vol. I	à 2.50	Rutenisarea Bucovinei	à 3.50
— Neamul Românesc în Ar- deal Vol. II	à 2.50	Sadoveanu M. — Povestiri	à 1.50
— Ștefan și Mihai Viteazul	à 0.50	— Șoimii	à 1.50
— Sate și Mănăstiri	à 2.50	— Dureri Inabuzite	à 2.—
— Istoria Românilor în chi- puri și Icoane	à 2.50	— Povestiri din Război	à 2.—
— Negotul și meșteșugurile	à 2.50	— Crâșma lui Moș Precu	à 2.—
— Lupta pentru limba Ro- mânească	à 1.—	— Floare ofilită	à 2.—
— Prin Bulgaria la Con- stantinopol	à 2.50	— Amintirea Câprarului Gheorghita	à 2.—
— Istoria literaturii Româ- nești în veacul al XIX-lea. Vol. I.	à 5.—	— Mormântul unui copil	à 2.—
Iosif St. O. — Din Zile Mari	à 2.—	— La noi în Viișoară	à 2.—
— Credințe	à 1.50	— Povestiri alese	à 2.—
— Zorile	à 1.50	— Vremuri de bejenie	à 2.—
Lecca D. — Poezii	à 1.50	— Insemnările lui Neculai Manea	à 2.—
— Tainele Cerului	à 1.50	Sandu-Aldea C. — Drum și Popas	à 3.25
Livescu. — Nu se cuvine	à 1.50	— În urma plugului	à 1.50
Mera I. T. — Din lumea basmelor	à 3.50	— Două Neamuri	à 1.50
Manolache Holda. — Fete	à 1.50	— Selecțiunea cerealelor	à 3.—
Moruzzi D. — Rușii și Românii	à 1.50	— Cărticica Plugarului	à 0.50
Negoescu Chr. — Fabule și Fa- buliști	à 1.25	Scrob Carol. — Rouă și Brumă	à 1.50
Pandelea N. — Educația voinței	à 1.50	Scurtu A. — Călauza Staționi- lor Balneare și Climaterice	à 1.50
Petrescu Petra. — «Ilie Marin»	à 1.50	Slavici I. — Din Bătrâni	à 2.50
Popp V. — Răs și Plâns	à 1.50	— Vatra părăsită	à 2.—
— Domnița Viorica	à 2.—	— Nuvele Vol. I	à 1.50
		— Nuvele Vol. II.	à 1.50
		Teodoru Gh. A. — Din Viața Marinarului	à 1.50
		Urechia N. — În Bucegi	à 1.50
		Vlahuță Al. — Clipe de liniște	à 1.50

Toate aceste cărți se găsesc de vânzare la toate librăriile din țară și la Institutul de Arte Grafice și Editură „Minerva”, București, B-dul Academiei 3, — Edgar Quinet 4.

Din autorii clasici se găsesc și în ediție de lucș afară de „Geniu Pustiu” și „Poezii Postume” cu prețul lei 3 volumul.